

10. oktober 2018

UKA 2018/217

Uunga siunnersuut: Illunut sanaqataaffiusunut taarsigassarsiat pillugit Inatsisartut Inatsisaat nr. xx, xx. Xxx 2018-imeersoq.

(Ineqarnermut Attaveqatigiinnermullu Naalakkersuisoq)

Siumup pingaartippaa pingaartittuarlugulu innuttaasut toqqissisimanartumik peqqinnartumillu ineqartinneqarnissaat, taamatullu nunami issittorsuusinnaasaqisumi illersorsinnaasunik innuttaasut angerlarsimaffeqarnissaat pingaaruteqarluinnarpoq qulakkeerniarsarissallugu, namminerisamik illuutit attartortittakkalluunniit matumani pineqaraluarpata.

Siumut tunngaviusumik isumaqarpoq nunatta siammasissumik najugaqarfigineqarnera illersugassaasoq, tassalu inoqarfiit tamarluinnaasa sutigut tamatigut ineriartortinneqarnissaat qulakkiissangipput, ineqarniarnikkut illussaqaarniarnikkullu aamma.

Soorunami nunaqariaatsip nunasseriaatsillu nunatta iluani ukiuni kingullerni ilaatigut annertuumik allanguuteqarsimaneranik kinguneqarpoq, ilinniagaqaarniarnerit suliffissaqaarniarnerillu annertuumik pissutaaqataaffigisaannik.

Uniorneruvallaasannigilarli aamma oqarutta ineqarniarnikkut pissutsit pissutaallutik inuit nunaqarfinnut illoqarfinnulluunniit allanut nuuttarneri aamma pissuteqartut.

1975-ip kingorna nunaqarfinni isorliunerusunilu nammineerluni illuliornissamut periarfissat assigiinnigitsutigut naleqqussartuarlugit sanaartorneq ingerlanneqartarsimavoq illussaqaarnikkut peqqinnissakkullu annertuumik siuariartorfiusumik. 2007 tikillugu nammineerluni illuliortitsineq aqutigalugu ukiumut ilaatigut 30-it pallillugit nammineerluni illuliortitsinikkut sananeqartarlutik.

Nammineerluni sanaqateqarluniluunniit illuliortarneq eqqartorneqartillugit pingaaruteqarpoq kukkussutigisarsimasat peqqissannginnerinik qulakkeerinninniarnissaq. Ukiuni nammineerluni illuliortitsinerit ingerlanneqarfiini illuliassat naammassinagit asiutiinnartarneri pissutaallutik sukaterinerit ingerlanneqarsimapput, tamatumani nakkutilliisussaataasut, tassalu pisortat ilaatigut nakkutilliinerisa siunnersuinikkullu pitsaanngitsumik ingerlatsinerisa kingunerisaannik illuliassat naammassineqartannnginnerisa eqquinerlunnermut tunngaviullutik.

Nammineerluni illuliat nunaqarfinni aammalu illoqarfinni isorliunerusuni ingerlanneqarallarmata annertuumik atugaasimapput aammalu illutaarniartunut assigiimmik akiliuteqarnikkut nammineerluni illuliorneq periarfissaalluarsimasoq oqaatigisinnaavarput. Tassami illut type-t pitsaasut atortutigullu ullutsinnut naleqquttut, tassalu Illorput 2000-it angissutsit arlariit sanaartorneqarnerat eqqarsaatigalugit illoqarniarnikkut annertuumik pitsaasup tungaanut aallariartitsisimmamata.

Taamatullu sanaartornermi ingerlatsinerup nalaani kommunit suliffissaqartitsiniarnermut atatillugu sanaartortunut ikiuussinnaasunik aningaasat suliffissaqartitsiniutit aqutigalugit periarfissarissaarnerusimanerat pitsaasumik kinguneqartarsimanerat qissimigaagassanut ilaapputaaq.

Oqaluttuarisaanerlu qiviaraanni nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni nammineerluni illuliortitsineq 2008-imiit allangortinneqarpoq sanaqateqarluni illuliortitsinermik taallugu. Taannalu nutaamik aqqissuussinermik kinguneqarpoq, kiisalu aningaasalersueriaatsit allat malittarisassiuunneqarlutik. Tamatuma ilaatigut malitsigaa sanaqateqarluni illuliorneq nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni uniusavinneranik kinguneqarluni.

Sanaqateqarluni illuliortiternerup nutarterlugu aammalu amerlanerusut periarfissaqartinnerullugit aqqissuussiniarneq Siumumiit pitsaasutut isumaqarfigaarput, taamaalilluta nunaqarfinni illoqarfinnilu mikinerusuni kingumut ineqarniarnikkut pitsaasumik atugassaqaartitsinermik aqutissiveqataasinnaangooqqissagatta.

Taamaattorli inatsisissatut siunnersuummi matumani illoqarfiit taamaallaat pingasut sanaqateqarluni illuliorfigineqarsinnaanerannut tunngasortaa Siumumiit isumaqatiginnginnatsigu matumani oqaatigissavarput. Tassami politikikkut oqallittarnerit eqqarsaatigalugit tamarluinnangajatta imaluunniit tamavitta inuit namminerisaminnik najugassaqartuarnissaat oqariartuutiguartaratsigu tapersersugaralugulu.

Siumumi isumaqarpugut ajornangippat illoqarfiit tamarmik periarfissaqarsinnaasariaqartut, taamaattorli Siumumiit naapperiutissatut pingaarnertut aallaavigerusullutigu minnerpaamik illoqarfiit kommunini qitiusutut inissisimasut avataaniittut tamarmik sanaqateqarluni illuliorfiternermut aqqissuussamut periarfissaqartariaqartut.

Siumumi assortorsinnaangilarput sanaqateqarluni illuliorfiternissat nunaqarfinni illoqarfinnilu matumani inatsisissami taaneqartuni iluaqutaalluassammata, taamaattorli illoqarfiit mikinerusut allat sooq periarfissaqartinneqarnianninnerat Siumumiit paasiuminaatsipparput, tassami ilaatigut nalilersuutigineqartut tunngavigineqarsinnaanngitsutut isumaqarfigigatsigik.

Aningaasaliissutaasussat eqqarsaatigalugit Siumumi isumaqarpugut sanaartornissat inoqarfinnut amerlanerusunut siammarneqassappata naleqqussaasoqartariaqartoq, tamannalu soorunami ataatsimiititaliami sulinermi immikkut sammissallugit pisussaaffiliisussaassaaq.

Qinnuteqarsinnaasut eqqarsaatigalugit ukiuni kingullerni qinnuteqartartut piukkunnaateqartut ikitsuararsuinnaanerannik paasissutissiineq soorunami uggornartutut isumaqarfigaarput, taamaattorli inoqutigiit isertitaasa agguaqatigiissitsinermi allanngorlugit ilusiliiniarnermi qinnuteqartartut amerlanerusunngortinneqarnissaannik siunertaq isumaqataaffigigatsigu matumani oqaatigissavarput.

Taamatut Siumumiit oqaaseqarluta siunnersuut manna nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni ineqarniarnikkut aqqissuusseqqinnissamut aqqutissiuussiumaartoq naatsorsuutigalugu Sanaartornermi ataatsimiititaliamut ingerlasussanngorlugu inassutigaarput.

Anders Olsen, Siumut